

Mersin, Adana ve Hatay İllerinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinde Alkol İçme Prevalansı ve Etkileyen Faktörler¹

THE FACTORS AFFECTING ALCOHOL CONSUMPTION PREVALANCE IN THREE SPORTS ACADEMIES IN ADANA, MERSIN AND HATAY

Resul BUĞDAYCI*, Tayyar ŞAŞMAZ*, Necdet AYTAÇ**, Handan ÇAMDEVİREN***

* Yrd.Doç.Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, MERSİN

** Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, ADANA

***Yrd.Doç.Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik AD, MERSİN

Özet

Amaç: Çukurova bölgesinde bulunan üç üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu (BESYO) öğrencilerinde, alkol alma sıklığını ve bunu etkileyen faktörleri araştırmak amacı ile kesitsel bir çalışma yürütüldü.

Materyal-Metod: Mersin Üniversitesi'nde 155, Çukurova Üniversitesi'nde 141, Mustafa Kemal Üniversitesi'nde 202 olmak üzere 498 öğrenciye kendilerinin ve anne-babalarının alkol alışkanlıklarını ve sosyodemografik durumlarını sorgulayan bir anket uygulandı. Verilerin analizinde ki kare, t testi ve "Binary Logistic Regression" kullanıldı.

Bulgular: Tüm öğrencilerin %45.4'ü alkol içmekteydi. Alkol içiciliği erkeklerde %54.1, kızlarda %34.1'di. Sınıflar ilerledikçe alkol içiciliği de artıyordu (χ^2 for trend=4.16, p=0.041). Alkol içme riskini; öğrencinin sigara içmesi 6.3 kat, erkek olması 4.1 kat, annesinin alkol içmesi 3.8 kat, babasının alkol içmesi 2.8 kat ve kardeşin alkol içmesi 2.1 kat artırıyordu. Öğrencinin harcadığı aylık para miktarının fazlalığı da alkol içmeyi arttıran diğer bir risk faktörüydü. Öğrenciler tek başlarına ve arkadaş çevrelerinde içmeyi tercih etmekteydi ve en çok tüketilen içki biraydı.

Sonuç: Okullarda tüm ülkeyi temsil edecek ileriye dönük bir ulusal izleme çalışması yapılarak öğrencilerin alkol, sigara ve diğer bağımlılık yapan maddeler konusundaki tutum ve davranışları sürekli olarak izlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Alkol içme, Faktör, Öğrenci, Üniversite

T Klin Tıp Bilimleri 2003, 23:208-212

Summary

Purpose: This cross-sectional study was carried out among Sports Academia students in Adana Hatay and Mersin with the aim of finding the prevalence of alcohol drinking and affecting factors.

Material and Method: A questionnaire with questions about the alcohol consumption of students and their parents and with questions about socio-demographic status was completed by 155 students in Mersin University, 141 students in Cukurova University, 202 students in Mustafa Kemal University, a total of 498 students were in the study. Data was analyzed with chi-square, t-test and Binary Logistic Regression.

Results: 45.4% of all students were alcohol drinkers. Alcohol drinking prevalence were 54.1% in male students and 34.1% in females. The more alcohol drinking prevalence, the higher grade in school. Factors that increase alcohol-drinking prevalence were, respectively, smoking of student (OR=6.35), being male (OR=4.17), alcohol consumption of the mother (OR=3.81), alcohol consumption of the father (OR=2.84), alcohol consumption of siblings (OR=2.09) and another factor was high monthly income of the student (OR=1.01). The students reported to prefer being alone or with friends when drinking alcohol. The most consumed alcohol was beer.

Conclusion: A national prospective study that will be a sample for Turkey should be carried out to monitor attitudes and behaviors of students about smoking, alcohol consumption and other addictive substance abuse.

Key Words: Alcohol consumption, Factors, Student, University

T Klin J Med Sci 2003, 23:208-212

Alkol bağımlılık yapabilen maddelerin başında gelir. Karmaşık ve çok faktörlü bir hastalık olan alkol bağımlılığı (1) bireyde ruhsal, sosyal ve fiziksel zarara neden olan bir alışkanlık durumu olarak tanımlanmaktadır (2).

Çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda insanların %90'ının yaşamının herhangi bir döneminde alkol aldığı bildirilmektedir. Bu kadar yaygın kullanılan alkol bireydeki zararların yanısıra; ailelerin dağılmasına, trafik

kazalarına, iş ve iş gücü kayıplarına da yol açabilmektedir (2-5).

Alkol bütün yaş gruplarında kullanılmasına karşın yoğun olarak 18-25 yaş aralığında tüketilmektedir. Bu yüzden genç yetişkinler en riskli grubu oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 12-17 yaş grubundaki çocukların %39.3'ünün, 18-25 yaş grubundaki genç yetişkinlerin ise %77.7'sinin alkol içtiği rapor edilmektedir.

Aynı ülkede alkole bağlı sağlık problemlerinin, diğer bütün bağımlılık yapan maddelerin neden olduğu sağlık problemlerinden üç kat daha fazla olduğu bildirilmektedir (6-8).

Alkol ülkemizde yaygın olarak kullanılmasına karşın toplum sağlığına olan zararının boyutu net olarak bilinmemektedir. Alkol içilmesi, bağımlılık ya da daha ileri madde bağımlılıklarına geçiş riski taşıdığından spor ve sporcu sağlığı ile bağdaşmaz. Özellikle bu alanda meslek eğitimi olarak eğitici olacak bireylerin alkol kullanımı; hem kendisi hem de öğrencileri açısından riskli bir durum oluşturabilir. Ayrıca da sportif başarıları olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu çalışma ile; Mersin, Adana ve Hatay'da bulunan Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında (BESYO) okuyan öğrencilerin alkol alma durumu ve bunu etkileyen faktörlerin araştırılması amaçlandı.

Materyal Metod

Kesitsel tipte planlanan bu çalışma (7); 2000 yılı eğitim öğretim döneminde, Mersin Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Mustafa Kemal Üniversitesi BESYO'larında yürütüldü. Çalışma grubuna alınması hedeflenen 751 öğrenciden 498'ine (%66.3) ulaşıldı. Araştırmacı hekimler sınıflara giderek, veri formlarının öğrenciler tarafından doldurulmasını sağladı. Düzenli olarak ayda en az bir kez alkol içiyorum diyen bir öğrenci "alkol içiyor" olarak tanımlandı. Öğrencilerin; cinsiyeti, sınıfı, üniversiteyi kazanmadan önce en uzun süre oturduğu yer, şu an bulunduğu ilde barındığı yer, ailesiyle görüşme sıklığı, ailesinin aylık geliri, anne-babanın hayatta olup olmadığı, öğrenim durumu, alkol ve sigara alışkanlığı, aile yakınlarının alkol alışkanlığı (dede, amca, dayı, hala, teyze, kardeş) bağımsız değişkenler olarak tanımlandı. Sınıf ilerledikçe alkol içiciliğindeki değişimin doğrusal olup olmadığı "ki-kare for trend" analizi ile hesaplandı. Değişkenlerin karşılaştırılmasında, ki-kare ve t testi, risk faktörlerinin araştırılmasında "Binary Logistic Regression" kullanıldı (9).

Bulgular

Çalışmaya katılanların 281'i (%56.4) erkek, 217'si (%43.6) kızdı. Öğrencilerin 149'u (%29.9) 21 yaş altında, 157'si (%31.5) 21-22 yaş grubunda, 123'ü (%24.7) 23-24 yaş grubunda ve 69'u da (%13.9) 24 yaş üzerindedir. Sınıf derecelerine göre ise 138'inin (%27.7) birinci sınıfa, 145'inin (%29.1) ikinci sınıfa, 83'ünün (%16.7) üçüncü sınıfa ve 132'sinin de (%26.5) dördüncü sınıfa devam ettiği belirlendi. Erkek öğrencilerin 152'si (%54.1), kız öğrencilerin 74'ü (%34.1) toplam 226 (%45.4) öğrencinin alkol içtiği tespit edildi. Alkol içme oranı erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha yüksekti ($\chi^2=18.2$, $p=0.000$, Tablo 1). Öğrencilerin alkole başlama yaşı

17.1±2.9'du. Erkek ve kız öğrencilerin alkole başlama yaşları arasında istatistiksel açıdan fark yoktu ($t=-1.1$, $p=0.27$).

Öğrencinin yaşı "Binary Logistic Regression" modelinde alkol içiciliğini etkileyen bir faktör olarak çıkmamasına karşın, yaş tek başına bir faktör olarak düşünüldüğünde, alkol içen öğrencilerin yaş ortalamasının (22.5±2.6) içmeyen öğrencilerin yaş ortalamasından (21.4±2.2) daha yüksek olduğu saptandı ($t=-4.86$, $p=0.000$). Öğrencilerin alkol içme durumlarının üniversitelere göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Birinci sınıfta okuyan öğrencilerin 56'sı (%40.6), ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin 61'i (%42.1), üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin 41'i (%49.4) ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin 68'i (%51.5) alkol içmekteydi. Sınıf ilerledikçe alkol içiciliğinin arttığı tespit edildi ve artış trendi önemliydi (χ^2 for trend=4.16, $p=0.041$, Tablo 3).

Öğrencinin alkol içme riskini; sigara içmek 6.3 kat, erkek olmak 4.2 kat, kardeşinin alkol içmesi 2.1 kat, annesinin alkol içmesi 3.8 kat ve babasının alkol içmesi 2.8 kat arttırmaktaydı. Öğrencinin aylık harcaması arttıkça alkol içiciliği de artıyordu (Tablo 4). Üniversiteyi kazanmadan önce en uzun süre oturduğu yer, şu an bulunduğu ilde barınma biçimi, ailesiyle görüşme sıklığı, anne-babanın hayatta olup olmadığı, anne-babanın öğrenim durumu öğrencinin alkol içmesini etkilememekteydi.

Alkol içenlerin 111'i (%49.1) yalnız bira, 12'si (%5.3) yalnız şarap içerken, 103'ü (%45.6) bütün içkilerden içmekteydi. Kızların 43'ünün (%58.1), erkeklerin 68'inin (%44.7) yalnız bira içtiği tespit edildi. Cinsiyet ile içilen içki türü arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıydı ($\chi^2=6.8$, $SD=2$, $p=0.03$).

Alkol içenlerin 149'u (%65.9) evde içki içmekteydi. Öğrencilerin 190'nı (%84.1) tek başına veya arkadaşları ile içki içerken, 36'sı (%15.9) ailesiyle içmekteydi. İçki içen erkeklerin 140'ı (%92.1), kızların 50'si (%62.2) tek başına veya arkadaşlarıyla içmekteydi ($\chi^2=22.4$, $SD=1$, $p=0.000$).

Tartışma ve Sonuç

Beden eğitimi ve spor yüksek okullarında yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalara ulaşılamadığı için; sonuçlarımız aynı yaş grubunda yapılmış diğer çalışmalar

Tablo 1. Alkol içme durumunun cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Alkol içiyor		Alkol içmiyor		Toplam	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Erkek	152	54.1	129	45.9	281	56.4
Kız	74	34.1	143	65.9	217	43.6
Toplam %*	226	45.4	272	54.6	498	100.0

*=Satır %, **=Sütun % $\chi^2=18.9$, $SD=1$, $p=0.000$

Tablo 2. Alkol içme durumunun üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	Alkol içiyor		Alkol içmiyor		Toplam	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Mersin Üniv.	80	51.6	75	48.4	155	31.1
Çukurova Üniv.	63	44.7	78	55.3	141	28.3
Mustafa Kemal Üniv.	83	41.1	119	58.9	202	41.6
Toplam	226	45.4	272	54.6	498	100.0

* = Satır %, ** = Sütun %

 $\chi^2=3.96$, SD=2, p=0.14

ile karşılaştırıldı. Alkolle ilk karşılaşma çoğunlukla lise ve üniversite döneminde olmaktadır. Webb ve arkadaşları (10); İngiltere’de alkol tüketiminin 18-20 yaşları arasında pik yaptığını ve üniversite öğrencilerinin %89’unun alkol içtiğini rapor ettiler. İrgil ve arkadaşları (11) tıp fakültesi öğrencilerinin %25’inin alkol içtiğini rapor etmiştir. Evcı ve arkadaşı da (12) üniversite öğrencilerinin %47.4’ünün alkol içtiği rapor edilmiştir. Aktürk ve arkadaşları (13) ergenlerde yaptıkları çalışmada %17.2 saptamışlardır. Mersin Üniversitesi öğrencilerinde alkol içme sıklığı %43 olarak bildirilmiştir (14). Çalışmamızda alkol içme prevalansı %45.4 olarak tespit edildi. Bu oran diğer ülkelerdeki oranlardan daha düşük, Türkiye’de yapılan çalışmaların sonuçlarına ise benzer bulunmuştur.

Alkol içiciliği ile cinsiyet arasında önemli bir ilişki vardır. Hemen hemen bütün ülkelerde, erkekler kadınlardan daha fazla oranda alkol içmekte ve daha fazla oranda alkolün zararlı etkileri ile karşı karşıya kalmaktadır. Alkol kullanımı ile ilişkili hastalıklarda kadın/erkek oranı batı ülkelerinde 1/2 ile 1/3 arasında değişirken; bu oran doğu ülkelerinde 1/10 civarındadır (15). Malley ve arkadaşları (16) lise son sınıf erkek öğrencilerin %56’sının, kız öğrencilerin %48’inin alkol içtiğini rapor etmişlerdir. İtalya’da lisede okuyan erkeklerin %79’unun, kızların %60’ının alkol içtiği rapor edilmiştir (17). Webb ve arkadaşları (10) üniversitede kızların %89.4, erkeklerin %89.1’inin alkol içtiğini bildirmektedir. Ekşi (18) üniversiteli kızlarda %52.6, üniversiteli erkeklerde 61.7 olarak bildirmektedir. Tot ve arkadaşları Mersin üniversitesi çalışmasında ise kızlarda %31, erkeklerde ise %54 olarak bildirilmiştir (14). Çalışmamızda diğer çalışmalara kıyasla erkeklerle kızlar arasında alkol içme farklılığının daha fazla olduğu ve erkek olmanın alkol içiciliğini yaklaşık 4.2 kat arttırdığı tespit edildi. Bu

Tablo 3. Alkol İçme Durumunun Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	Alkol içiyor		Alkol içmiyor		Odds Ratio	(%95 CI)
	Sayı	%	Sayı	%		
1	56	40.6	82	59.4	1.000	
2	61	42.1	84	57.9	1.063	(0.662-(1.707))
3	41	49.4	42	50.6	1.429	(0.826-(2.473))
4	68	51.5	64	48.5	1.556	(0.961-(2.518))
Toplam	226	45.4	272	54.6		

 χ^2 for trend=4.16, p=0.041

beklenen bir sonuç olarak değerlendirildi, çünkü gelişmemiş ve doğu ülkelerinde kadınlar daha az alkol tüketmektedir. Buna rağmen, çalışmamızda kızların %34’ünün alkol içmesi kadınlar arasında da alkol içiciliğinin arttığını göstermektedir (Tablo 5).

Gelişmiş ülkelerde alkole başlama yaşının düşük olduğu ve gelişmekte olan ülkelerde de giderek düştüğü bilinmektedir. Alkole erken başlayan çocukların ileriki dönemde madde kullanımı eğilimi daha çok görülmektedir (19). İngiltere’de 18 yaşından küçüklere alkollü içecek satılmamasına rağmen üniversitede okuyan erkek öğrencilerin %74’ünün, kızların %77’sinin 12 yaşından önce alkole başladığı rapor edilmiştir (20,21). İtalya’da kızların %12.0’inin, erkeklerin %32.1’inin 14 yaşından önce aile çevresi dışında alkol içmeye başladığı bildirilmektedir (17). ABD’de 12-17 yaş grubundaki çocukların %39.3’ü alkol içmektedir (1). Aktürk ve arkadaşları (13) Edirne’de yaptıkları alkole tanışma yaşını 13.3, Evcı ve arkadaşı (12) Ankara’da yaptıkları bir çalışmada ise alkole başlama yaşını 15.1 olarak rapor etmişlerdir. Mersin Üniversitesi öğrencilerinde yapılan bir çalışmada alkole başlayanların 16-18 yaşları arasında kümelenildiği bildirmektedir (14). Çalışmamızda alkole başlama yaşı 17.1 ± 2.9 ’du. Alkol içen öğrencilerin yaş ortalaması (22.5 ± 2.6) içmeyen öğrencilerden (21.4 ± 2.2) daha yüksekti. Buna paralel olarak sınıflar ilerledikçe alkol içiciliği de pozitif lineer bir artış gösteriyordu (Tablo 3). Alkol içiciliğindeki bu artış, öğrencinin son yıllarında sosyal çevresinin genişlemesi ve daha bağımsız hareket etmesi ile açıklanabilir. Özellikle üniversiteye başladıkları yıl daha çok başladıkları düşünülmektedir.

Alkole başlama ve bağımlılığının gelişmesinde anne-baba ve kardeş davranışları önemli bir yer tutmaktadır. Bu çevresel faktörden erkekler daha çok etkilenmektedir (22). Knop ve arkadaşları (22), babası alkolik olan erkek çocuklarda alkolizm gelişme ihtimalinin 3-4 kat daha fazla, okul başarısının daha düşük ve şiddete daha meyilli olduklarını rapor etmişlerdir. İtalya’da ailesiyle beraber oturmayan üniversite öğrencilerinin diğer öğrencilerden 1.7 kat daha fazla alkol içtiği ve 2.1 kat daha fazla ağır alkol içicisi olduğu rapor edilmiştir (17). Tot ve arkadaşları çalışmalarında ebeveynlerin alkol içmelerinin çocuklarında alkol içme sıklığını arttırdığını saptamışlardır (14). Çalışmamızda annenin, babanın veya kardeşlerden

Tablo 4. Öğrencilerde alkol içimini etkileyen faktörler

Bağımsız değişkenler	Odds Ratio (Exp(β))	Odds ratio için % 95 Olasılıkla güven aralıkları	p
Cinsiyet			
Erkek	4.1731	1.0063 - 1.0240	0.0007
Kız	1.0000		
Öğrenci sigara			
İçiyor	6.3507	3.7905 - 10.6400	0.0000
İçmiyor	1.0000		
Öğrencinin aylık harcaması	1.0151	1.0063 - 1.0240	0.0007
Kardeşi alkol			
İçiyor	2.0949	1.1647 - 3.7679	0.0135
İçmiyor	1.0000		
Annesi alkol			
İçiyor	3.8126	1.1748 - 12.3733	0.0259
İçmiyor	1.0000		
Babası alkol			
İçiyor	2.8496	1.7806 - 4.5603	0.0000
İçmiyor	1.0000		

birinin alkol içmesi öğrencilerde alkol içimini arttıran bir faktör olarak tespit edildi. Burada annenin alkol içmesi öğrencinin alkol içmesini arttıran önemli bir faktör olarak dikkat çekmektedir. Toplumumuzda halen kadınlar daha az alkol içicisi olduğundan, eğer anne alkol içiyorsa diğer bireylerin alkol içme olasılığının daha yüksek olacağı düşünülmektedir.

Maddi olanaklar alkol içiminde etkili bir faktördür. Kişi başına gelirin artması ile kişi başına alkol tüketimi artmaktadır (23). Budd ve arkadaşları (20) genç erişkinlerde yaptıkları bir çalışmada, ağır alkol içicilerinin ceplerinde orta ve hafif içicilere kıyasla çok daha fazla para olduğunu bildirmişlerdir. Evcı ve arkadaşları (12) gençlerin gelir durumunun alkol kullanımını önemli derecede etkilediğini; alkol içme oranının normal gelir seviyesinde olanlarda %47.4 geliri düşük olanlarda %28.9 olduğunu rapor etmişlerdir. Çalışmamızda, öğrencinin aylık harcamasının artması alkol içimini arttıran bir risk faktörü olarak tespit edildi. Bu durum "sosyoekonomik düzeyin

yüksek olması alkol kullanımını artırır" düşüncesini desteklemektedir.

Arvers ve arkadaşları (24) Fransa'da yaptıkları bir çalışmada, adölesanlar arasında alkollü içecek olarak en çok biranın tercih edildiğini, 11-14 yaş grubu erkeklerin %47.3'ünün, 15-18 yaş grubu erkeklerin %70.8'inin bira içtiğini, bu oranların sırasıyla kızlarda %3 ve %51 olduğunu bildirmişlerdir. Budd ve arkadaşları (20) adölesan erkeklerin birayı, kızların şarabı daha çok içtiklerini rapor etmişlerdir. Çalışmamızda diğer çalışmalarla benzer olarak öğrenciler arasında en çok tüketilen içkinin bira olduğu ve kızlarda bira içiciliğinin daha fazla oranda olduğu tespit edildi. Alkol oranının ve fiyatının düşük olması ve her yerde rahatlıkla içilebilen bir içki olması, öğrenciler arasında biranın daha çok tercih edilmesine neden olmaktadır.

Fransa'da 11-18 yaş ve üzerindekiilerin %66'sı aile toplantılarında, %46'sı arkadaş toplantılarında içki içmeyi tercih etmektedir (24). Budd ve arkadaşları (20) adölesanların %80'den fazlasının anne-babasıyla beraber evde içmeyi tercih ettiklerini ve anne babasıyla beraber

Tablo 5. Türkiye'de ve dünyada lise ve üniversite öğrencilerindeki cinsiyete göre alkol içme sıklıklarının çalışmamızın sonuçlarıyla karşılaştırılması

Ülkeler	Okullar	Cinsiyet (%)	
		Erkek	Kız
Amerika (16)	Lise	56.0	48.0
İtalya (17)	Lise	79.0	60.0
İngiltere (10)	Üniversite (Genel)	89.1	89.4
İngiltere (21)	Üniversite (Tıp)	92.2	88.5
İngiltere (25)	Üniversite (Tıp)	83.0	88.0
Türkiye (14)	Mersin Üniversitesi	54.0	31.0
Türkiye	Üniversite (BESYO)	54.1	34.1
(Çukurova	Mersin BESYO	67.6	37.0
Bölgesinde	Adana BESYO	51.3	36.1
Üç Üniversite)	Hatay BESYO	48.1	28.8

alkol içenlerde alkol bağımlılığı gelişmesinin daha düşük olduğunu rapor ettiler. İtalya'da üniversite öğrencilerinin %77.1'inin aile çevresi dışında alkol içtiği rapor edilmiştir (17). Bu çalışmalara göre öğrencilerin içki içtikleri ortamlar farklılık göstermektedir. Çalışmamızda da öğrencilerinin çoğunun tek başına ya da arkadaşları ile beraber içki içtiği tespit edildi. Ülkemizde anne babanın yanında alkol ve sigara içilmemesi yönünde korku ve/veya saygıdan kaynaklanan bir gelenek vardır. Bu gelenek gençlerin daha çok aile ortamı dışında içmeyi tercih etmelerini açıklayabilir.

Budd ve arkadaşları (20) her iki cinsiyette de sigara içimi ile alkol içimi arasında pozitif yönde lineer bir trendin olduğunu bildirmektedir. Çalışmamızda da öğrenciler arasında sigara içiminin alkol içiciliği riskini arttıran en önemli faktör olduğu saptandı.

Sonuç olarak, beden eğitimi yüksek okullarında okuyan öğrencilerin %45.4'ü alkol içmektedir. Erkekler daha fazla oranda alkol içmektedir. Yaş ve sınıf artışına paralel olarak içki içme oranı artmaktadır. Anne, baba veya kardeşlerden birinin alkol içmesi, öğrencinin aylık harcamasının artması ve sigara içimi alkol içiciliğini arttıran risk faktörleridir.

Alkol ile ilgili temel sağlık davranışını kazandırmak için okul öncesi ve temel eğitim süresince eğitim verilmelidir. Ancak meslek eğitimi sırasında bu eğitimin sürmesi gerektiği kanısındayız. Özellikle eğitici konumda olacak bireylerin davranışları öğrenci üzerinde çok etkilidir. Çünkü "davranışlar bulaşıcıdır". Alkol içiciliği; bağımlılık ve daha ileri maddelerin kullanımı gibi riskler taşıdığından, okullarda tüm ülkeyi temsil edecek ileriye dönük bir ulusal izleme çalışması yapılması gerektiği kanısındayız. Bu şekilde sadece sigara alkol değil diğer tüm bağımlılık yapan maddeler konusundaki tutum ve davranışlar sürekli olarak izlenebilecek ve gereken önlemler alınabilecektir.

KAYNAKLAR

- Arıkan S, Kuruoğlu ÇA, Coşar B. Alkol bağımlılığında biyolojik görüşler. *Psikiyatri, Psikoloji, Psiko-farmakoloji Dergisi* 1996;4 (Eksayı 1): 6-12.
- Holmes J. *Psychological Medicine*. Souhami R.L, Moxham J (eds) Textbook of Medicine. Third Edition, London; Churchill Livingstone Press, 1997:178.
- Des Jarlais DC, Hubbard RL. Alcohol and Drug abuse. Detels R, Holland WW, McEwen J, Osmenn GS (eds). *Oxford Textbook of Public Health, Volume 3*, Oxford University Press, 1997:1495-516.
- Uluğ B. Madde Bağımlılığı Epidemiyolojisi. Dilbaz N (ed). *Alkol ve Alkol Dışı Madde Bağımlılığı*. Mutludoğan Ofset Matbaacılık ve U.V.Lak Tesisleri, 1997.
- Schuckit MA. Alcohol-related Disorder. Sadock BJ, Sadock VA (Eds.); *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 7th Edition, Philadelphia: Lippincott Williams-Wilkins, 2000.
- Harry Isaacson J, Schorling JB. Screening for alcohol problems in primary care. *Medical Clinics Of North America*, 1999;83:1547-63.
- Humara MJ, Sherman MF. Situational determinants of alcohol abuse among caucasian and African-American college students. *Addictive Behaviors* 1999;24(1):135-8.
- Tezcan S. *Epidemiyoloji (Tıbbi Araştırmaların Yöntem Bilimi)*. Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı Yayın No 92/1, Ankara, 1992:67-76.
- Özdamar K. *Biyostatistik*. Yayın No: 3, 3.Baskı Kaan Kitabevi 1999:297-389.
- Webb E, Ashton CH, Kelly P, Kamali F. Alcohol and drug use in UK University students. *Lancet* 1996;348:922-5.
- İrgil E, Erkenci Y, Güner R, Bağcı S. Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara ve alkol kullanma alışkanlıkları. VI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi (Uluslararası Katılımlı), Adana, 1998:474.
- Evcil D, Aycan S. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) öğrencilerinde alkol ve sigara alışkanlık düzeyi ve buna etki eden bazı faktörler. VI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi (Uluslararası Katılımlı), Adana, 1998:464.
- Aktürk Z, Tazeyurt Y, Dağdeviren N, Şahin EM, Özer C, Aysel Kıratlı. Edirne il merkezindeki ergenlerin sigara, alkol, ve madde kullanım durumları ve ebeveynlerin etkisi. 9. Anadolu Psikiyatri Günleri (Kongre Kitabı), Edirne, 2000:815-20.
- Tot Ş, Yazıcı K, Yazıcı AE, Erdem P, Bal N, Metin Ö, Çamdeviren H. Mersin Üniversitesi öğrencilerinde sigara alkol kullanım yaygınlığı ve ilişkili özellikler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2002; 3: 227-31.
- Öztürk MO. *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*. 6. Baskı, Ankara: MEDİKOMAT Basım Yayın San.ve Tic.Ltd.Şti., 1995.
- Malley PMO, Johnstan LD. Drinking and driving among US high school seniors 1984-1997. *Am J Public Health* 1999;89(5):678-84.
- DiGrande L, Perrier MP, Lauro MG, Contu P. Alcohol use and correlates of binge drinking among university students on the Island of Sardinia, Italy. *Substance Use and Misuse*, 2000;35(10):1471-83.
- Eksi A. *Üniversiteli Gençler*. İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3430, İ.Ü.Çocuk Sağlığı Enstitüsü Yayınları No: 2, 1986:169-549.
- Bertan M, Özcebe H, Yurdakök K. Adelenos sağlığı ve risk faktörleri önemli bir sorun; sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı. *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 39, Mayıs-Haziran 2001:673-58.
- Budd RJ, Eiser JR, Morgan M, Gammage P. The personal characteristics and life-style of the young drinker: The results of a survey of British. *Drug and Alcohol Dependence* 1985;16(2):145-57.
- Newbury-Birch D, White W, Kamali F. Factors influencing alcohol and illicit drug use among medical students. *Drug and Alcohol Dependence* 2000;59:125-30.
- Knop J, Teasdale TW, Schulsinger F, Goodwin DW. A prospective study of youngmen at high risk for alcoholism: School behavior and achievement. *Journal of Studies on Alcohol* 1985;46(4):273-8.
- Coşar B. Alkol bağımlılığında psikososyal faktörler. *Psikiyatri Psikoloji Psiko-farmakoloji Dergisi*, 1996;4(Ek 2):13-8.
- Arvers P, Choquet M. Regional variations in alcohol use among young people in France. *Epidemiological approach to alcohol use and abuse by adolescents and conscripts*. *Drug and Alcohol Dependence* 1999;56:145-55.
- Pickard M, Bates L, Dorian M, Greig H, Saint D. Alcohol and drug use in second-year medical students at the University of Leeds. *Medical Education* 2000;34:148-50.

Geliş Tarihi: 13.12.2002

Yazışma Adresi: Dr.Resul BUĞDAYCI

Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Yenişehir Kampüsü 33161 / MERSİN
rbugdayci@mersin.edu.tr

[¶]Bu çalışma 8-12 Ekim 2000 günleri arasında İstanbul'da yapılan International Public Health Congress "Health 21 In Action" başlıklı kongrede poster bildiri olarak sunulmuştur